

Il-Ħuttafa

Numru 142

Settembru - Ottubru 2017

Pitirross

€2 għal min mhux membru

Sigra sabiha taż-**Zagħrun** mimlija frott, pranzu sabih għal xi ghasafar.

mill - editur

Kull meta noħroġ passigġata fl-inħawi fejn noqgħod, inħobb ngħaddi minn quddiem dar li għandha ġardina mimli arbuxxelli li spiss ikunu fgati bil-fjuri. Nieħu gost nara l-friefet joqomsu minn pjanta għal oħra f'ferneżija qishom iridu jżuru l-fjuri kollha fl-istess ħin! Mhux darba u tnejn għoddejt 20 farfett u iktar. U magħhom partita naħal u ħanfus.

Il-ġimgħa l-oħra għaddejt minn quddiem din id-dar, u waqft inħares mibluħ! Il-ġardina kienet sparixxiet, u flokha sibt art b'madum ġdid ileqq. Għal mument ħsibt li kont żbalajt id-dar, imma hi kienet. Biss flok dik ir-rokna kollha lwien, fwieħa u ħajja issa kien hemm deżert taċ-ċeramika. Daqshekk fjuri u friefet. Baxxejt rasi u komplejt miexi b'qalbi sewda.

B'xorti ħażina din il-ħaġa qiegħda ssir moda f'pajjiżna. Qisu ddikjarajna gwerra kontra l-ħamrija u ma nistax nifhem għaliex. Iktar m'għandna bżonn indaħħlu natura f'dal-

pajjiż niexef, iktar qed intajru l-ftit ħdura li baqa' fit-toroq tagħna.

Fbieb, jekk għandkom roqgħa ħamrija fuq quddiem jew wara tad-dar ibżgħu għaliha u għożžuha. **Il-ħamrija prezzjuża iktar mid-deheb.**

Qabel...

Wara...

Victor

Victor Falzon
L-Editur

Nixtiequ ngħidu grazzi lill-isponsors li bis-saħħa tagħhom **Il-Fluttafa** qed titwassal għand eluf ta' familji.

X'għandna f'dil-ħarġa?

Mill-editur	2
Aħbarijiet	3
Meta jidlam...	4
Fieles mill-ġdid	5
It-Tipjip	6
Mhux xorta!	7
Żmien iż-Żring	7
Il-Garni tal-Pipa	7
Il-Blongun Sekond	8-9
L-Għakrux	11
Say Cheese part 2	12-13
Għasafar Madwarna	13
Il-Bufula tal-Għollieq	14-15

Min kiteb?

Martin Austad, Sean Bonello, Desirée Falzon, Victor Falzon

Klabb

Klabb Fluttaf huma l-membri żgħar u żgħażaġh (-18yrs) ta' BirdLife Malta. Il-Klabb jorganizza ħarġiet fil-kampanja, żjarat f'riservi naturali, ħarġiet bil-lanċa u attivitè ambjentali. Kull xahrejn noħorġu l-magażin **Il-Fluttafa** li l-membri jirċievu d-dar bil-posta. It-taqsima tal-membri li għalqu t-13 tissejjah **Falko**. Shubija fil-klabb hija €10 fis-sena. Tista' tissieħeb ukoll il-familja kollha, li tibda tirċievi wkoll il-magażin **Bird's Eye View** kull tliet xhur. Shubija **Familja** hija €29.

Kuntatti

tel 21347645 / 21347646
indirizz 57/28 Triq Abate Rigord
Ta' Xbiex XBX 1120
imejl info@birdlifemalta.org
websajt www.birdlifemalta.org

FUQ QUDDIEM

Il-Pitirross (Robin *Erithacus rubecula*) jaf bih kulhadd. Sar famuż bis-saħħa tal-kartolini tal-Milied. Minħabba f'hekk ukoll ħafna nies jaħsbu li l-Pitirrossi jiġu Malta fi żmien il-Milied. Imma fil-fatt dawn jaslu hawn f'Ottubru u ħafna minnhom jibqgħu magħna x-xitwa kollha. Għal Marzu jħalluna biex imorru jbejtu x'imkien iktar frisk.

Iżurna għasfur rarissmu!

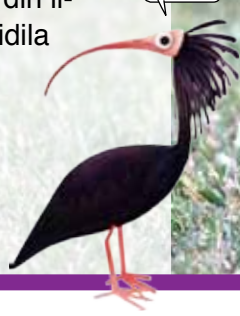
Fid-dinja kollha baqa' inqas minn 500 Velleran Eremit fis-selvaġġ! Gravis-sitwazzjoni.

Il-Velleran Eremit (Northern Bald Ibis *Geronticus eremita*) tant huwa għasfur rari li xi pajjiżi bdew proġetti fejn irabbu minnhom fil-magħluq biex imbagħad jittilquhom f'halli terġa' tikber il-popolazzjoni.

Proġett minnhom qiegħed fin-naħa ta' fuq tal-Italja, mnejn f'it ilu ħarbu xi vellerani żgħażaġħ. Peress li dawn l-għasafar ipassu, il-frieħ taru 'l isfel tul l-Italja kollha. Uħud intilfu, oħrajn inqatlu, oħrajn qasmu għal Sqallija, u nhar il-Ħadd 15 Ottubru waħda minnhom waslet ukoll Malta! Intlemħet l-ewwel fi grawnd f'Ta' Qali, fejn membri tal-BirdLife indukrawha matul il-lejl biex ma tinqatlix mill-kaċċaturi. Jumejn wara taret lejn Għawdex...

Sadattant il-BirdLife saret taf li din il-vellerana (imlaqqma Iris!) kienet fidila sew man-nies. Biex ma tispicċax maqtula u bbalzmata, il-BirdLife ġabet permess biex taqbadha u tibgħatha lura l-Italja biex tkompli titrabba mingħajr xkiel.

Grazzi!

Dinja Waħda fis-Sekondarji

Studenti mill-ħames skejjel li ħadu sehem f'Dinja Waħda Seondarja. F'idejhom qed iżommu kburin il-premju li ħadu l-iskejjel waqt okkażjoni speċjali fit-12 ta' Ottubru 2017.

Il-programm Dinja Waħda jsir f'ħafna skejjel primarji ta' Malta. Bis-saħħa ta' Dinja Waħda ħafna studenti qed jitgħallmu fuq l-ambjent naturali u kif nistgħu ngħinuh.

Issa Dinja Waħda daħlet ukoll fl-iskejjel medji u sekondarji. B'hekk issa l-istudenti l-kbar ukoll jistgħu jgawdu minn dal-programm. Is-sena l-oħra ħames skejjel sekondarji ħadu sehem u fost proġetti li għamlu kien il-ħolqien ta' ġonna għan-natura, magazin ambjentali u programm tar-radju.

1. Dun Manwel Attard, Wardija
2. Skola Sekondarja, Mrieħel
3. Skola Sekondarja, Ħad-Dingli
4. Guardian Angel, Ħamrun
5. Skola Medja, Blata l-Bajda

Prosit l-ahwa!

Peter u Sylvia, Maris u Sky huma żewġ pari tewmin ħbieb b'rabta speċjali bejniethom: li jekk jaqbd u id xulxin jibdew jifhmu x'inhi tħoss in-natura!

Meta jidlam...

“EEEEEE! JAAAQQ! Neħħih minn quddiem!”

Kienet reġgħet bdiet l-iskola u Marlon, tifel fil-klassi tat-tewmin, kien iħobb jittanta lil Charlene li kienet tibza' minn dellha. Did-darba kien poġġielha stampa ta' farfett il-lejl fid-djarju.

“Mela mhux jaqq il-farfett il-lejl!” qal is-ser tax-Xjenza. “Tafu li farfett il-lejl kapaċi jaqbad 2000 nemusa f'lejl wieħed? Immaġinawkom taqbd u nemusa fid-dlam waqt li ttiru, bla ma tużaw għajnejkom!”

U bis-saħħa ta' Marlon it-tfal ingħataw ħowmwerk li jagħmlu ftit riċerka fuq il-friefet il-lejl.

L-erba' tewmin shabna ma kellhomx għalfejn ifittxu fil-kotba biex jitgħallmu fuq l-annimali. Fteħmu biex dakinhar filgħaxija jduru dawra ma' Ħal Bużbież ħalli jitgħallmu fuq il-friefet il-lejl.

Kif ix-xemx sparixxiet wara l-għolja l-erbat itfal iltaqgħu f'tarf ir-raħal. Bdew iħarsu 'l fuq u peċċu għajnejhom għax kien qed jidlam.

“Hemm ara tnejn!” qabeż Sky hekk kif ipponta b'sebgħu.

“Ejja ningħaqdu,” qal Peter, “għax bilkemm qed nara.”

Malli qabdu id xulxin it-tfal bdew jisingħu ħafna ħsejjes strambi għaddejnin fuq rashom.

“Tiktikitikiki-tikitikitikiki”

“TIKTIKTIKTIKTIKTIK!”

X'hawn tan-nemus il-lejla! Diġà qbadt 40, min se jgħaddini?”

“Iss, jien iktar minnek, s'issa 65.”

TikitikitikiTIKTIK! Ohra ġewwa!”

Id f'id, it-tewmin tgħallmu li l-friefet il-lejl kienu qed jagħmlu bħal tektik irqiq, u mill-eku jindunaw fejn qiegħed in-nemus.

“Waww, għalhekk għandhom widnejhom kbar mela,” qalet

Maris, “Ħalli jisingħu bl-eżatt minn fejn ġej l-eku u jaqbd u l-priża.”

Wara nofs siegħa fittxu fejn ikun hemm l-iktar friefet il-lejl, it-tfal skoprew li l-aħjar postijiet kienu fejn hemm lampa tat-triq, speċjalment ħdejn ġnien jew għalqa u iktar u iktar ħdejn sigar tal-fikus.

Wara ftit it-tfal bdew jisingħu ilħna irrabjati.

“Oj, min int? Itlaq 'l hemm! Hawn tagħna! Sparixxu!”

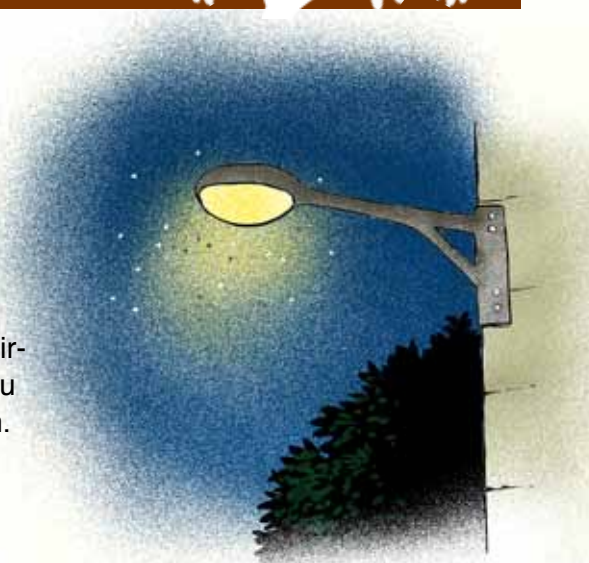
It-tewmin baqgħu ssummati jisingħu...

“Sori, imma bilfors kellna niġu hawn għax fejn inkunu s-soltu qatgħu s-sigar kollha biex iwessgħu t-triq. Tgħidx x'xokk ħadna meta ma sibniex x'nieklu!”

L-erba' tewmin baqgħu jisingħu l-friefet il-lejl igorru fuq kemm ma baqax postijiet fejn isibu x'jieklu, u jinkwetaw li se jmutu bil-ġuħ għax m'hemmx ikel għal kulħadd.

Biex joħorġu mid-dwejjaq li qabadhom, it-tfal halfu li jagħmlu minn kollox biex ipattu għall-ħsara li n-nies jagħmlu lin-natura. Qabel ma nfirdu fteħmu li l-għada stess imorru l-Kunsill Lokali u jitolbuhom iħawlu s-sigar f'roqgħa ħamrija mitluqa f'tarf ir-raħal.

U lampa!

Victor Falzon

Hieles mill-ġdid...

Tiftakruh dan l-Astun Iswed (Black Kite) ferut li ġibna dwaru f'Il-Huttafa li għaddiet?

Bi pjaċir inħabbru li wara kura immedjata u ġimghat ta' paċenzja u dedikazzjoni, l-astun fieq tant li seta' jerġa' jinheles.

Dawn ir-ritratti juru l-mument li din it-tajra żagħżuġha nħelset minn membri tal-BirdLife f'Kemmuna biex tkompli triqitha lejn l-Afrika.

Ritratti ta' Veerle van Werde

mit-tfal B'SOLIDARJETÀ

L-ISTRINA BOV PIGGY BANK CAMPAIGN 2017

Issued by Bank of Valletta p.l.c., 58, Triq San Zakkarija, Il-Belt Valletta VLT 1130

It-Tipjip

Mhux għal saħhitna biss hażin

Sean Bonello

Ojj int hemm! Itfi dik il-pipa, trid? Hawnehkk No smoking zone.

Nafu hafna dwar kemm it-tipjip hu ta' hsara għall-gisem il-bniedem. Però kontu tafu li t-tipjip hu responsabbli wkoll għal hsara enormi fuq l-ambjent?

15,000,000,000 kuljum

It-tipjip huwa direttament responsabbli għal hafna tniġġis tal-arja. Ahseb f'it kemm sigarett wiehed jarmi duħħan. Issa jekk iżzomm f'moħħok li **kuljum jinbigħu 15-il biljun sigarett**, immaġina xi kwantità ta' duħħan. Sigarett fih madwar 4000 kimika, li hafna minnhom huma ta' hsara ambjentali enormi. Meta s-sigarett jitqabba dawn il-kimiċi kollha jinharqu u jispiċċaw fl-atmosfera.

4,500,000,000,000 fis-sena

Sfortunatament il-kwalità tal-arja mhix l-unika vittma tat-tipjip. It-tipjip iwassal ukoll għat-tniġġis tal-art u tal-ilma. Għal kull sigarett li jitqabba jintrema l-filter (dik il-parti li ma titpejjipx). Fil-biċċa l-kbira dawn il-filters ma jintremewx fejn suppost. Jikkalkulaw li **kull sena jintremew mal-4.5 triljun filter**, li hafna minnhom jispiċċaw il-baħar. Fil-baħar jittiekle minn hut u annimali oħrajn li jaħsbu hom ikel, u b'riżultat jispiċċaw imutu. Biex tghaxxaqha, l-istudji juru li filter idum bejn 5 u 15-il sena biex jitmermer.

4,300,000,000 ettaru

Anke l-proċess li bih isiru s-sigaretti mhu xejn hanin mal-ambjent. Huwa stmat li **total ta' 4.3 miljun 'ettaru ta' art** (medda ikbar mill-Isvizzera) tintuża għat-tkabbir tal-pjanti

tat-tabakk. Hafna mill-ispazji li jintużaw biex jitkabbar it-tabakk setgħu ntużaw għal skopijiet oħjar, pereżempju biex jitkabbru prodotti tal-ikel jew sigar tal-frott jew foresti. Jew thallew naturali.

Minbarra hekk, fuq il-pjanti tat-tabakk jintużaw hafna pestiċidi u kimiċi artifiċjali li xejn m'huma ta' gid għan-natura.

Sigar isiru duħħan

Miljuni ta' sigar jinqatgħu mhux biss biex isiru karti għas-sigaretti u l-pakkett tagħhom, imma biex l-injam tagħhom jinħaraq waqt it-tnixxef tat-tabakk. Fil-fatt jikkalkulaw li **għal kull 300 sigarett tinqata' sigra**. Jekk persuna tpejjep 10 sigarett kuljum għal 50 sena dik il-persuna tkun qerdet iktar minn 600 sigra (u tkun qerdet il-pulmun ukoll s'intendi!)

X'nista' tagħmel?

Hi hasra li nafu tant fuq is-sigaretti u l-hsara li ssir kemm għal saħhitna kif ukoll għall-ambjent *u xorta waħda* l-konsum tas-sigaretti għadu jikber b'persentaċċ allarmanti. Ahna f'it nistgħu nagħmlu hliet li:

- Inwegħdu lilna nfusna li ahna stess qatt ma naqbd u l-vizzju tat-tipjip!
- Inħajru nies li jpejpu biex jaqtgħu l-vizzju. Kif rajna hawn fuq, anke persuna waħda li taqta' t-tipjip tagħmel differenza.

¹ettaru. 10,000m² (hectare bl-Ingliż)

Mhux xorta...

Dawn iż-żewġ stampi tal-Faqqiegħ Vjola taħsibhom l-istess imma fil-fatt fihom 10 differenzi żgħar. Ara ssibhomx!

Victor Falzon

Bħal ħafna faqqiegħ, il-Faqqiegħ Vjola (Wood Blewits) jhobb jikber fid-dell taħt is-sigar. Din tar-ritratt kibret taħt sigra tal-ballut.

Victor Falzon

Żmien iż-Żring...

Issa li għamlet ffit tax-xita, l-art ixxarribet, il-ħaxix beda jikber u 'l hawn u 'l hemm iffurmax xi għadajjar, bdew jitfaċċaw iż-żringijiet mir-raġda twila tas-sajf. Importanti li ingawduhom bla ma nfixkluhom.

Intervista ma' fjura

33

Victor Falzon

Garni tal-Pipa
Friar's Cowl

Jien ilbist ta' Garni tal-Pipa. Imma roża!

Bongu, Garni tal-Pipa. Bongu lilek.

Għaliex jismek hekk?
Għax kif qed tara, il-fjuri tiegħi jkunu magħluqin f'tubu qisu pipa.

Ifuħu l-fjuri tiegħek?
Le ta, m'għandhomx xi riħa speċjali.

Inti pjanta Maltija jew aljena?
Jien Maltija daqsek!

X'tip ta' ambjent thobb?
Inhobb ambjent fejn il-ħamrija tkun niedja, u mhux b'wisq xemx.

Tikber is-sena kollha?
Le, jien nikber bħalissa fil-ħarifa, imma tista' tibqa' ssibni sar-rebbiegħa. Imbagħad nagħmel iż-żerriegħa u ninxef għal kollox.

Inti pjanta rari jew komuni?
Komuni mhux ħazin, imma minħabba li nikber baxxa spiss ma tindunawx bija. Anke l-fjuri tiegħi, għalkemm strambi m'għandhomx kulur jispikka.

Għandek xi problemi?
Kultant xi nies bil-karozzi fil-kampanja jipparjkaw fuq il-ħaxix u jgħaffgħuna. Mhux sew hux!

Għandek raġun, x'għarukaza!
Grazzi ħafna tal-ħin tiegħek u nsellimlek.
Saħħa, ara tinfisli l-weraq!

Tinsiex tisma' l-programm
Il-Fluttafa
kull nhar ta' Sibt fit-8.30am
fuq Radju RTK

Blongun Sekond

Black-necked Grebe *Podiceps nigricollis*

Ritratt meħud
fir-riserva naturali tal-Għadira

Ritratt ta' Victor Falzon

BirdLife
MALTA

DON'T WASTE
WASTE

DO YOUR BIT

www.dontwastewaste.gov.mt

KULĦADD JIĠĠENERA L-ISKART

FAĊLI TISSEPARA SEW!

Iva, tista' tagħmel differenza

Ħafna nies ihottu hitan shaħ biex jaqbduh għall-ikel. Ħafna oħrajn jagħmlu minn kollox biex jeqirduh. Imma għal min ihobb in-natura l-**Għakrux** u shabu l-bebbux l-oħrajn tal-art huma annimali tal-għaġeb li evolwew ħafna kapaċitajiet li jgħinuhom jgħixu fl-ambjent tagħhom.

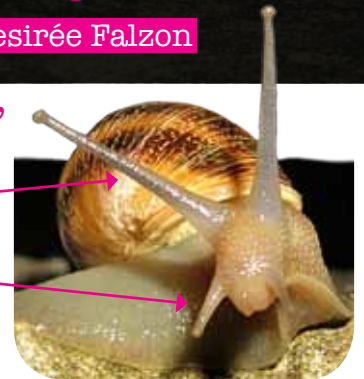
l-Għakrux

Desirée Falzon

Żewġ pari "għajnejn"

Bil-par it-twal jagħraf id-dawl mid-dlam

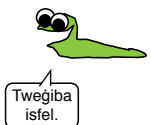
Bil-par il-qosra jhoss l-ambjent ta' quddiemu

Ilsienu speċjali

L-Għakrux għandu lsienu qisu...

- A.** raspa, biex iqaxxar wiċċ il-weraq
- B.** serrieq, biex jaqta' toqob fil-weraq
- C.** labra, biex jiddefendi ruhu

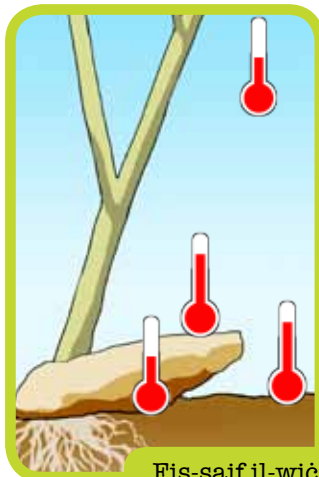

Anke fuq xifer xafra!

Il-bebbux kapaċi jitkaxxkar fuq hamrija, ġebel, ngieġ, saħansitra fuq xewk jew fuq xifer ta' xafra, u anke rasu 'l isfel fuq saqaf. Din kapaċi jagħmilha bis-saħħa ta' likwidu speċjali li jiġġebbed u jwaħhal l-annimal waqt li jkun miexi, u jipproteġilu għismu minn grif, eċċ.

Biex tgħinhom...

Toqtolx bebbux! Flok toqtolhom, ferrxilhom qxur imfarrkin tal-bajd, jew trab tat-tewm jew fond tal-kafè fil-hamrija (jew mad-dawra tal-qasrija) fejn ma tridx bebbux jersaq. Tixtrix krema kontra t-tikmix magħmula minn prodott tal-bebbux! Din il-krema jagħmluha mir-raġħwa li johroġ il-bebbuxu meta jistressjawh! Mhix haġa!

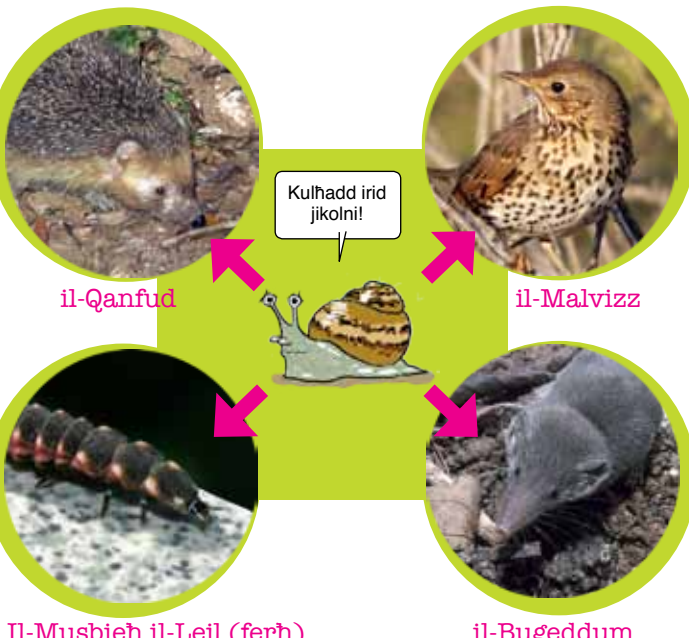

Fin-nixfa tas-sajf, l-Għakrux jidhol fil-qoxra u jagħlaq il-fetha b'lega likwidu li tinxef u ssir speċi ta' parċmina rqiqqa. Din tinxef u żżomm il-bebbuxu niedi minn ġewwa. Qabel jorqod għas-sajf il-bebbux jahrab mis-shana tal-wiċċ tal-art billi jfittex postijiet fl-għoli jew taħt il-ġebel.

Fis-sajf il-wiċċ tal-art ikun jahraq iktar. Taħt il-ġebel ikun iktar frisk u anke 'l fuq mill-art, pereżempju xi zokk jew haġt delli.

Fin-nisġa tal-ikel

Il-bebbux importanti għan-natura. Meta jiekol il-pjanti jagħmel il-kompost, u huwa wkoll parti min-nisġa tal-ikel għax jikluh diversi annimali. Post dawn insibu...

il-Qanfud

il-Malvizz

Il-Musbieh il-Lejl (ferh)

il-Bugeddum

Martin Austad jagħtina pariri biex jgħinna nsiru berdwoċers.

Settings

Meta tkun għadek ġdid għall-fotografija huwa komdu thalli l-kamera fuq **Auto** u kemm tagħfas il-buttuna u jingħbed ir-ritratt. Imma jekk tesperimenta f'tit b'*modes* oħra titgħallem iżjed kif taħdem il-kamera u jkollok riżultati aħjar.

Program huwa *mode* tajjeb biex tibda għax iħallik tbiddel xi affarijiet u l-kamera tadatta l-bqija. Pereżempju f'dawl batut għolli l-**ISO** u ħalli l-kamera tagħzillek hi l-**aperture** (il-wisa' tat-tieqa tal-lenti) u x-**shutter speed** (il-ħin li t-tieqa ddum miftuħa). U bil-maqlub, f'dawl tajjeb baxxi l-ISO għal xi 100. Il-buttuna (jew rota) tal-ISO iżzidlek jew tnaqqaslek is-sensitività tas-sensor.

L-*aperture* tista' tvarjalu l-wisa' biex tikkontrolla kemm jidhol dawl fuq is-sensor.

Aperture miftuħ għal post fid-dell jew gurnata msahhba

Aperture magħluq għal meta tkun f'dawl tajjeb.

Say cheese!

Part 2

It-tieni parti ta' artiklu dwar il-fotografija tal-għasafar. L-ewwel parti dehret f'*Il-Huttafa* 141

azzjoni fejn tidher l-imġiba tal-għasafar. Attent biss li tagħti ċans lill-kamera tiffoka u li jkollok *SD card* tajba biżżejjed biex ma teħillekx il-kamera.

Spot metering

Metering huwa meta l-kamera tkejjel kemm hemm dawl biex tevita li r-ritratt jiġik imdallam jew mifqugh bid-dawl. Bl-*spot metering* il-kamera tkejjel biss iċ-ċentru tar-ritratt fejn generalment ikun qiegħed l-għasfur.

Dawn huma biss ftit eżempji. Jekk trid titgħallem iżjed hemm ruxxmata artikli fuq l-Internet (tinsieq tispeċifika *bird photography* fil-Google għax l-aħjar *settings* iwarjaw skont is-suġġett). Il-manwal tal-kamera stess jgħinek tifhem is-*settings* partikulari tal-kamera tiegħek (sakemm ma jkunx bil-Ġappuniż biss!).

Il-flash

Il-*flash* jgħinek biss jekk l-għasfur qiegħed viċin. Għal għasafar li jkunu 'l bogħod għalxejn tuża l-*flash*.

Għasfur jiċċaqlaq

L-għasafar m'għandhomx kwiet f'ġisimhom. Hlief meta jkunu reqdin, kważi l-ħin kollu jiċċaqlaqu! Għalhekk biex tieħu ritratti tal-għasafar issettja *shutter speed* għoli (500 jew iktar) inkella r-ritratt ha jiġik imċaqlaq.

Għal għasafar itiru tista' wkoll tissettja l-kamera fuq **continuous shooting** biex tiġbed ħafna ritratti wara xulxin. B'dan il-mod tista' ġgib sekwenza sabiħa ta'

It-tromba qabel il-kamera

Xorta waħda l-aqwa mod kif titgħallem hu li toħroġ fil-kampanja u fl-istess ħin tkun qed tgawdi n-natura. Tajjeb li tgawdi l-għasafar bit-tromba l-ewwel, imbagħad jekk jagħtuk ċans aqbad il-kamera. Għax jekk jaħbat jiġuk ritratti ħziena u tkun użajt il-kamera biss bla ma kellek imqar ċans tittawwallu, diffiċli mbagħad tghid xi tkun rajt minn koċċ ritratti sfukati!

Il-ħajd

Għal ritratt tajjeb inti ha jkollok ġenn biex l-għasfur tersaq lu viċin, imma jekk tagħmel hekk tissogra

Ritratt li ma tantx ikun ġiek tajjeb tista' tkompli tirfinah meta ttellgħu fuq il-kompjuter. Hemm softwer tajjeb bħal **Photoshop** li pereżempju jista' jdawwallek ritratt li jkun ġiek xi ftit imdallam, jew li jzidlek il-kuntrast jewkk ġie xi ftit ċass. Basta ma tesagerax però!

Tesagerax fil-kuntrast!

li tgerrxu. Trid tkun kapaci tistenna bil-paċenzja fil-kwiet mistoġġi u l-għasafar jaf jiġu qrib tiegħek huma. Għal dan, il-**ħajds** tar-riservi tal-Għadira u s-Simar huma perfetti kemm għall-berdwoċing u kemm għall-fotografija.

Fejn m'hemmx ħajd tista' tuża ħajd *portable*. Din tista' jew tixtriha lesta (minn websajts bħal www.nhbs.com) jew tagħmel waħda bi ftiit drapp skur u xi lasti. Ħalli toqob żgħar kemm kemm toħroġ il-lenti minnhom. Jekk għandek ġnien tista' tqiegħed platt bl-ilma u filwaqt li tattira l-għasafar tkun qed tgħinjom ukoll biex ikampaw bin-nixfa tas-sajf!

Il-ħajds tar-riservi naturali tal-Għadira u s-Simar huma eċċellenti għall-fotografija tal-għasafar, kif indunaw dawn it-tfal.

Reġa' ħareġ!

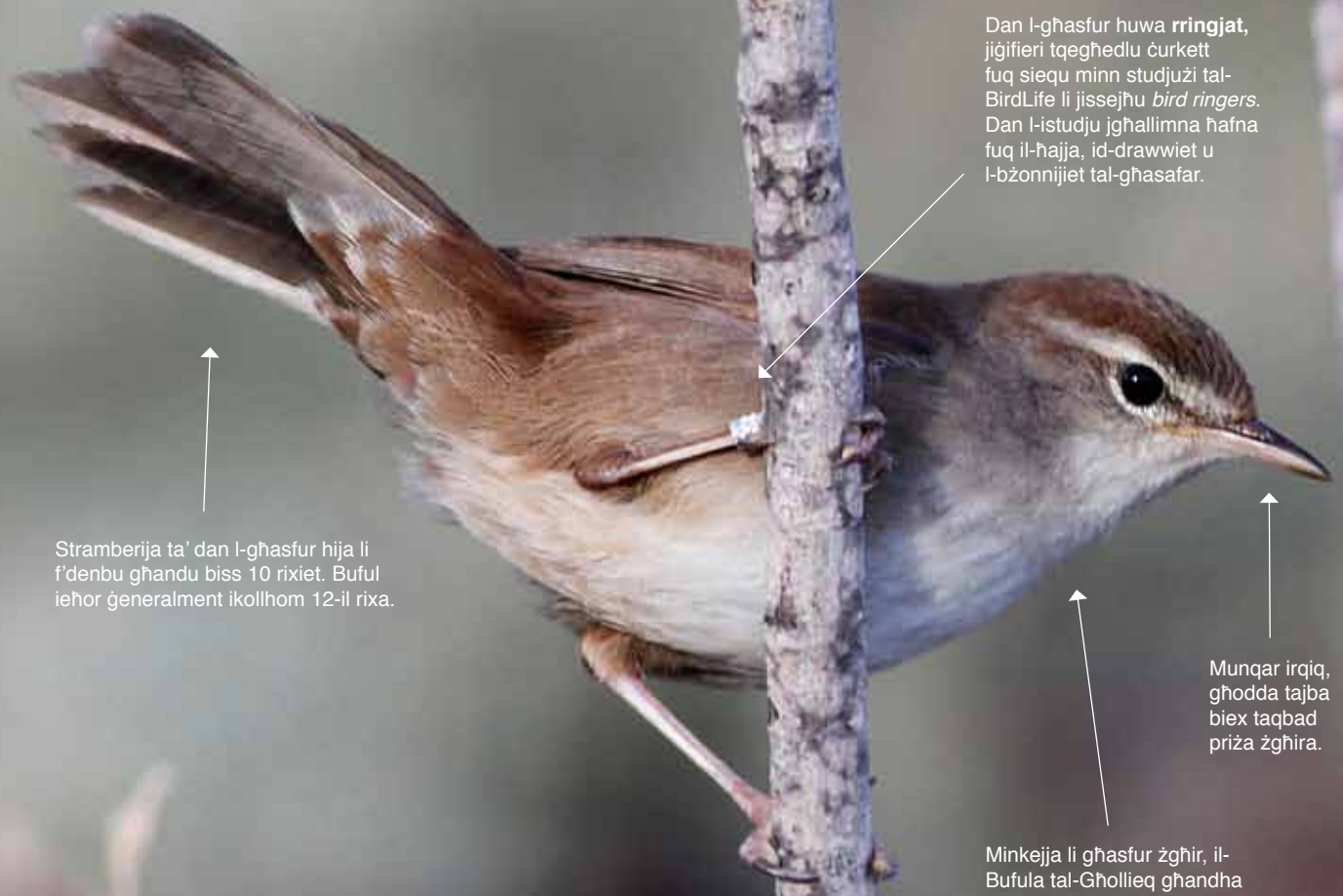
- Ktieb għal tfal li jixtiequ jsiru berdwoċers.
- Ktieb gwida għall-għasafar, b'taġħrif u stampi dwar 104 speċi ta' għasafar li jżuru jew jgħixu f'Malta.
- Pittura originali ta' kull speċi, b'għajjuniet biex tagħrafhom.
- Din hija t-tieni edizzjoni ta' dan il-ktieb, b'iktar paġni u iktar speċi, b'taġħrif aġġornat u bi tpingijiet riveduti u rfinuti.
- L-ewwel edizzjoni kienet rebħet il-premju nazzjonali tal-Ktieb tat-Tfal bl-Aħjar Illustrazzjonijiet.
- Għall-bejgħ mir-riservi tal-Għadira, Is-Simar, Is-Salina u miċ-Ċentru tal-BirdLife f'Ta' Xbiex.

Prezz €5

il-Bufula tal-Għollieq

Victor Falzon

Għasfur żgħir b'vuċi kbira

Stramberija ta' dan l-ghasfur hija li f'denbu ghandu biss 10 rixiet. Buful iehor ġeneralment ikollhom 12-il rixa.

Dan l-ghasfur huwa **ringjat**, jiġifieri tqeghedlu ċurkett fuq siequ minn studjużi tal-BirdLife li jissejhu *bird ringers*. Dan l-istudju jgħallimna hafna fuq il-hajja, id-drawwiet u l-bżonnijiet tal-ghasafar.

Munqar irqiġ, għodda tajba biex taqbad priża żgħira.

Minkejja li ghasfur żgħir, il-Bufula tal-Għollieq għandha għajta qawwija li spiss issemmagħhielna waqt li tkun mohbija qalb il-weraq.

Isem xjentifiku ***Cettia cetti***
 Isem bl-Ingliż **Cetti's Warbler**
 Daqs **14cm** Piż **12-18g**
 Ikel **insetti, dud, brimb**
 Ħabitat **msaġar, widien folti**
 Status **komuni, residenti s-sena kollha**

Jekk trid titgħalliem iktar fuq l-ghasafar li jbejtu f'Malta **The Breeding Birds of Malta** huwa l-ktieb għalik. Għall-bejgħ mill-BirdLife u xi hwienet tal-kotba.

Fir-rebbiegħa l-Bufula tal-Għollieq tibni bejta kemmxejn fonda u fiha tbid minn żewġ sa erba' bajdiet ta' lewn ħamrani skur. Il-mara biss toqgħod fuq il-bajd, li jfaqqas wara xi 17-il jum.

Joe Sultana

Daqs proprju ta' bajda tal-Bufula tal-Għollieq

John J Borg

Dan il-ferħ ta' Bufula tal-Għollieq m'ilux li ħalla l-bejta. Ma' rasu għad għandu xi rix sufi u denbu għadu kemm kemm beda jikber.

Joe Sultana

Bufula tal-Għollieq omm għadha kemm waslet fil-bejta b'munqar mimli ikel bnin (xi żewġ busaqajn) għal uliedha.

Busaqajn huwa animal jigi mill-brimb, bl-Ingliż harvestman.

Xi hadd semmieni?

Desirée Falzon

Widien umdi u folti bħal dan tar-ritratt (li juri l-inħawi tad-Dwejra) huma ambjent perfett biex fih tbejjet il-Bufula tal-Għollieq.

Jekk tkun qrib wied bħal dan ieqaf hames minuti u forsi tisma' l-għajta qawwija tal-Bufula tal-Għollieq ġeja minn qalb il-ħdura.

The **coral reef** is the house of many fish and other animals. At first sight, you may think that coral reefs are made up of rocks but they are actually **living organisms**.

Coral reefs are found in shallow and tropical seas.

Clownfish are inhabitants of the coral reefs.

They live among the stinging tentacles of sea anemones but they are not stung by them!

Do you know that by 2050 we will have more plastic than fish in the sea?

Can you spot any plastic item around you?

Can you see plastic bottles or a plastic bag?

Which material your lunch box is made of? And the straw for your favourite drink? Some of your toys?

Also some clothes you wear are partly made of plastic!

We produce every year around 320 million tons of plastic! If we weight them in elephants, do you know how many elephants would you need?? **40 million!!!!** If all those elephants stood in a line, it would stretch more than 5 times round our planet.

www.aquarium.com.mt
info@aquarium.com.mt

 @maltanationalaquarium

 malta.aquarium

 @MaltaAquarium

If you look around you... you are surrounded by PLASTIC!

People make a lot of things out with plastic because it is **cheap** and **versatile**; it also lasts **forever!**

This can be useful for people but NOT for the environment!

Unfortunately, every year **10 million** tons of plastic that we use ends up in the sea, with bad consequences for all the animals that live in the ocean!

Come with your class mates!!

Ask your teacher to come and visit the Aquarium to experience a journey among the sea creatures and to learn more about the BIG issue of plastic and what WE CAN DO to help!

